

Rûs

IF-1317

1993

Rûs-i Humâyun
i intikah Ri'âseti
ist 1334

15

170504

RUÛS (kalemi)

-
- ¹ AHMET BALİBEY, A.RSK 1572 numaralı ve 1735-1736 tarihli Bab-ı Asafi Ruus kalemi defteri (s. 50-95) transkripsiyon-değerlendirme-dizin, Fırat Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2011

XVI. YÜZYILDA RUÛS VE ÖNEMİ

Nejat Göyünç

Osmanlı İmparatorluğu'nda "Divân-ı Humâyûn"¹ kalemlerinden birisinin "Ruûs kalemi" adını taşıdığı bilinir ve bu imparatorluğun teşkilâtından bahs eden ana müracaat kitaplarında da Ruûs Kalemi hemen hemen birbirine yakın şekillerde tarif edilir: "Sancak-beyleri ve beylerbeyiler ile timar sahipleri hariç, devlet hizmetinde bulunan kimselerin tayin beratlarını ve vazife tevcihlerine ait belgeleri hazırlayan daire,"². Bir başka ifade ile, "vakıflar ile dinî müesseselerdeki vazife sahiplerinin, devlet kalemlerindeki büyük-küçük kâtiplerin, saray ağa ve hademelerinin, dizdar ve kale erenlerinin berat ve fermanları bu kalemden alınan tezkirelere göre hazırlanırdı"³ denir. İstanbul'da, Başbakanlık Arşivi Genel Müdürlüğü'ndeki bir kısım defterler de bu kalemlerle alâkalı defterler olarak tasnif edilmişlerdir. Nitekim, Kâmil Kepeci tasnifi katalogundaki 208-279, 703-705, Mahzen Defteri I adlı katalogdaki 48. sahifedeki 16-18 ve 71, Mahzen Defteri II katalogundaki 1-261 numaralı defterler "Divân-ı Humâyûn Ruûs Kalemi Defterleri" olarak gösterilmişlerdir⁴. Bunların en eskisi 953 (1547), en yenisi 1326

¹ Bunun için bak. İ. Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye teşkilâtı*, Ankara 1948, 1-110; B. Lewis, *Divân-ı Humâyûn*, El², II, 347-349; Zeki Arıkan, *Divân-ı Humâyûn*, Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü mezâniyet tezi, 1966, no. 895.

² J. von Hammer, *Staatsverfassung und Staatsverwaltung des Osmanischen Reiches*, Hildesheim 1963, II, 111 (2. Baskı); ayrıca bak: M. D'Ohsson, *Tableau général de l'Empire Ottoman*, Paris 1790-1820, III, 339; A. H. Lybyer, *The Government of the Ottoman Empire in the Time of Suleiman the Magnificent*, Cambridge, Mass. 1913, 183.

³ Halil İnalcık, *Reis ül-küttab*, I, IX, 675; İ. Hakkı Uzunçarşılı, *aynı eser*, 45; J. von Hammer, *aynı eser*, göst. yer; Mithat Sertoğlu, *Resimli Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi*, İstanbul 1958, 81, 271; M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Dayımları ve Terimleri Sözlüğü*, III, 71.

⁴ Mithat Sertoğlu, *Muhteva bakımından Başvekâlet Arşivi*, Ankara 1955, 30-31.

